

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 23 februari 1937 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om utsträckt tillämpning av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd m. m.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 44, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Senander m. fl.* föreslagit, »att lagen om arbetarskydd av den 29 juni 1912 ändras sålunda:

§ 1. Tillämpningsområdet skall utsträckas för jordbrukets vidkommande även för att förebygga olycksfall, där maskinella hjälpmedel icke användas, samt till byggnadsföretag med 5 eller därutöver anställda arbetare.

§ 3. I första stycket skall ordet 'skäligen' utgå.

§ 23, andra stycket. Angivna antal yrkesunderinspektörer ökas från 1 till 3.

§ 25, andra stycket. Efter ordet 'arbetsgivare' tillfogas 'dock vare tillsynsorgan skyldigt tillse, att nödvändiga skydds- och hygieniska anordningar ovillkorligen utföras och äge tillsynsorgan bestämma, att påbjudna sådana åtgärder skall verkställas inom viss bestämd tid. Tredska eller underlåtenhet att utföra av tillsynsorgan påbjudna åtgärder straffas på enahanda sätt som i § 45 stadgas vid brott mot § 38 mom. 1'.

§ 31. I paragrafens slut tillfogas: 'Företager arbetsgivare eller låter han genom annan företaga trakassering eller utövande av repressalier av något slag mot valt skyddsombud för yttrande eller handling denne gjort i egenkap av skyddsombud straffas detta i enlighet med vad som säges i § 45.'

§ 45. I paragrafen införes: 'Vidtages åtgärder mot valt skyddsombud, på sätt om vilket nämnes i § 31, straffas den skyldige enligt bestämmelserna i denna paragrafs första stycke.'»

I övrigt har i motionen yrkats, att i lagen måtte införas bestämmelsen, att arbetsplatser inom lagens tillämpningsområde i regel skola besökas av vederbörande tillsynsman minst en gång årligen, samt att i lagtext och instruktioner för tillsynsorgan måtte vidtagas de förändringar, som ett bifall till här ovan angivna yrkanden kunde föranleda.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Tillämpningsområdet för *lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd* bestämmas i lagens 1 § på följande sätt:

Denna lag äger tillämpning å varje rörelse, industriell eller icke, vari arbetare användes till arbete för arbetsgivares räkning, så ock å hus-, väg-

eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag, vari arbetare på sådant sätt användes.

Från lagens tillämpning undantagas dock

a) arbete, som utföres i arbetarens hem eller eljest under sådana förhållanden, att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande,

b) arbete, som utföres av medlem av arbetsgivarens familj, samt

c) arbete, som utföres av sjöfolk och är att hänföra till skeppstjänst, evad arbetet utföres ombord eller icke.

Beträffande arbete inom jordbruket skall denna lag äga tillämpning allenast i vad den åsyftar att förekomma olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel eller sådana ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunna förorsaka olycksfall.

I 3—7 §§ innehåller lagen föreskrifter till förekommande av olycksfall och ohälsa i arbete.

3 § har följande lydelse:

Arbetsgivare är pliktig iakttaga allt, som i avseende å arbetslokaler, maskiner och redskap eller eljest med hänsyn till arbetets natur skäligen kan anses av nöden för att skydda hos honom sysselsatta arbetare mot olycksfall och ohälsa i arbetet.

Det åligger arbetarna att iakttaga tillbörlig försiktighet och jämväl i övrigt låta sig angeläget vara att, i vad på dem ankommer, medverka till förekommande av olycksfall och ohälsa i arbetet.

Stadganden om vad arbetsgivare särskilt skall iakttaga till förekommande av olycksfall i arbetet och ohälsa i följd av detsamma lämnas i 4 respektive 5 §.

Tillsyn å efterlevnaden av de i arbetarskyddslagen meddelade föreskrifter till förekommande av olycksfall och ohälsa i arbete samt rörande minderårigas och kvinnors användande i arbete ävensom av andra med stöd av samma lag meddelade föreskrifter utövas (enligt 23 §) av yrkesinspektionens befattningshavare samt kommunala tillsynsorgan. Tillsynen står under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet, som är socialstyrelsen. Yrkesinspektionens befattningshavare utgöras för tillsynstjänsten i allmänhet av yrkesinspektörer, yrkesinspektörsassistenter och yrkesunderinspektörer. För tillsyn å arbete, vartill kvinnor användas, finnes en yrkesinspektris jämte yrkesinspektrisassistenter. För tillsyn företrädesvis å bergverksarbete och därmed sammanhängande arbete anlitas bergmästare och gruvingenjörer. Konungen äger därjämte förordna, att tillsynen å visst slag av verksamhet skall, med fritagande helt eller delvis av övriga tillsynsorgan, utövas av specialinspektör, såsom sprängämnesinspektör, skogs- och flottledsinspektör samt järnvägsinspektör.

De kommunala tillsynsorganen utgöras av hälsovårdsnämnderna (24 §). Dessa äro emellertid berättigade att utöva tillsynen genom en eller flera lämpliga, av nämnden utsedda personer.

För tillsynstjänsten i allmänhet indelas riket i nio yrkesinspektionsdistrikt (enligt 23 § i lagen jämförd med instruktionen för yrkesinspektionen den 18

december 1931). Yrkesinspektörerna äro envar beträffande sitt distrikt ansvariga för tillsynstjänstens i allmänhet tillbörliga fullgörande. Minst en yrkesinspektörsassistent och en yrkesunderinspektör skola finnas i varje distrikt (23 § andra stycket). Yrkesinspektörerna hava att leda yrkesinspektörsassistenternas och yrkesunderinspektörernas tjänsteutövning samt öva in-seende över de kommunala tillsynsorganens verksamhet.

Riket är indelat i fem bergmästaredistrikt med en bergmästare i varje distrikt (Kungl. Maj:ts brev till kommerskollegium den 14 juni 1929).

Tillsyn skall enligt 25 § i lagen i främsta rummet ägnas sådan verksamhet, vari arbetet måste anses medföra fara för olycksfall, ohälsa eller annat missförhållande, som lagen avser att förekomma. Om dylik fara i avseende å viss verksamhet i regel kan anses utesluten, är vederbörande tillsynsorgan ej förpliktat företaga inspektion å arbetsställe, där sådan verksamhet utövas, med mindre anmälan eller annan särskild omständighet giver skälig anledning misstänka, att bestämmelse i arbetarskyddslagen eller föreskrift, meddelad med stöd av lagen, därstädes icke tillbörligen iakttages.

25 § andra stycket lyder på följande sätt:

Vid utövande av tillsyn böra tillsynsorganen gå arbetsgivarna tillhanda med upplysningar, råd och anvisningar. De böra därvid städse akta på, huru i varje särskilt fall ändamålet med denna lag må vinnas med minsta möjliga olägenhet och kostnad för arbetsgivaren.

I 30—37 §§ av lagen lämnas vissa speciella bestämmelser om tillsyn å arbetsställe, där det bedrivs arbete av särskilt angivna slag, bland annat byggnadsarbete, under förutsättning att å arbetsstället i regel användas minst tio arbetare. För tillämpning av några av dessa lagrum kräves därjämte, att arbetet bedrivs på stadigvarande sätt. I 31 § utsäges, att å sådant arbetsställe, där även sistnämnda förutsättning föreligger, arbetarna böra inom sig utse ett eller flera ombud att företräda dem i frågor rörande arbetets säkerhet eller sundhet samt att även å annat arbetsställe ombud må kunna utses av arbetarna. I paragrafen lämnas vidare föreskrifter rörande ombudens uppgifter och verksamhet m. m.

Närmare bestämmelser om tillsynens utövande hava lämnats i instruktionen för yrkesinspektionen den 18 december 1931, kungörelsen den 18 december 1931 angående specialinspektör inom yrkesinspektionen för tillsynen å skogsavverknings-, kolnings-, flottledsbyggnads- och flottningsarbeten, kungörelsen den 31 december 1919 angående yrkesinspektionens specialinspektör för tillverkningen av explosiva varor och kungörelsen den 31 december 1919 angående yrkesinspektionens elektriska specialinspektörer.

I arbetarskyddslagen hava vidare regler givits, som möjliggöra ett genomförande tvångsvis av lagens bestämmelser.

I sådant hänseende stadgas, bland annat, i 38 § 1 mom. första stycket, att socialstyrelsen på framställning av yrkesinspektör eller bergmästare eller där så eljest prövas nödigt äger förbjuda arbetsgivare att efter utsatt skälig tid bedriva visst arbete eller använda viss arbetslokal, maskin, redskap eller annat

hjälpmedel eller viss arbetsmetod utan att hava iakttagit visst av socialstyrelsen vid förbudets meddelande angivet villkor. Innan socialstyrelsen fattar beslut, skall — enligt huvudregeln — arbetsgivaren hava blivit hörd i saken. Om synnerlig fara är för handen, äger emellertid socialstyrelsen, utan att avbida arbetsgivarens yttrande, meddela dylikt förbud att träda i kraft omedelbart och gälla tills vidare, intill dess annorlunda förordnas. Vidare äger socialstyrelsen, där så finnes påkallat, genom polismyndighetens försorg på arbetsgivarens bekostnad vidtaga nödig anordning till säkerställande av förbudets upprätthållande.

Bestämmelser om rätt för socialstyrelsen att även i andra fall, på framställning av yrkesinspektör eller bergmästare eller eljest, meddela förbud eller föreskrifter finnas meddelade i 38 § 1 mom. andra stycket, 38 § 2 mom. samt 39 §.

Om arbetsgivare underlåter att ställa sig till efterrättelse förbud, som meddelats med stöd av 38 § 1 mom. första stycket, straffas han med böter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse (45 §). Jämväl för övriga fall, då förbud eller föreskrifter meddelats, stadgas straff för överträdelse och försummelse.

Över beslut av socialstyrelsen kan klagan få föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement.

Frågan i vad mån arbetarskyddslagen bör erhålla tillämpning å jordbruket har vid ett flertal tillfällen varit föremål för prövning. I den proposition (nr 104), varmed förslag till sådan lag framlades för 1912 års riksdag, hade 1 § sista stycket erhållit följande lydelse:

Beträffande arbete inom jordbruket skall denna lag äga tillämpning allenast i vad den äsyftar att förekomma olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel för tillvaratagande, utvecklande eller tillgodogörande av mekanisk kraft, kreatursvandringar därunder inbegripna, eller vid användande av sådana ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunna förorsaka olycksfall.

I utlåtande, nr 1, över lagförslaget föreslog emellertid särskilda utskottet nr 1, att lagrummet skulle givas det innehåll, gällande lag innefattar.

Utskottets förslag bifölls av riksdagen.

Beträffande nu ifrågavarande lagrum i arbetarskyddslagen hava tidigare ändringsförslag framställts, dels i ett av socialstyrelsen den 2 november 1925 avgivet förslag till reviderad lag om arbetarskydd (Statens offentliga utredningar 1925: 34), dels ock i motioner vid 1931, 1932 och 1933 års riksdagar. Däremot innehöll icke den proposition, nr 40, genom vilken förslag till åtskilliga ändringar i arbetarskyddslagen förelades 1931 års riksdag, ändringsförslag i fråga om 1 §. Beträffande tidigare ändringsförslag och vad därmed äger samband innehåller Kungl. Maj:ts proposition nr 136 till 1934 års riksdag en redogörelse (sid. 5—8), till vilken utskottet får hänvisa. (En mera utförlig redogörelse härutinnan återfinnes i utskottets utlåtande nr 15 till 1933 års riksdag.) Här må allenast omnämnas, att 1933 års riksdag i skrivelse

(nr 104) till Kungl. Maj:t anhöll, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående tolkningen av uttrycket »maskinella hjälpmedel» i sista stycket av 1 § i lagen om arbetarskydd och, därest utredningen därtill gäve anledning, vidtagna åtgärder för att vidga arbetarskyddslagens tillämpningsområde i fråga om jordbruket i syfte att, i den mån det vore praktiskt möjligt, bereda ökat skydd för jordbrukets arbetare vid användning av den maskinella utrustning, som förekomme inom jordbruket.

I anledning av riksdagens skrivelse uppdrog Kungl. Maj:t den 22 juni 1933 åt socialstyrelsen att verkställa den utredning, varom riksdagen hemställt, samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Socialstyrelsen avgav den 29 december 1933 utlåtande samt överlämnade därvid även yttranden i ärendet av yrkesinspektörerna, riksförsäkringsanstalten, de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening, svenska lantarbetargivarnes centralförening och svenska lantarbetareförbundet. — Den 13 januari 1934 avgav därefter lantbruksstyrelsen utlåtande i ärendet till Kungl. Maj:t.

I ovannämnda proposition (nr 136) till 1934 års riksdag föreslogs den utvidgning av stadgandet i 1 § sista stycket arbetarskyddslagen, att lagen beträffande arbete inom jordbruket skulle vinna tillämpning i vad den äsyftade att förekomma olycksfall vid användande av maskiner, redskap, elektriska apparater eller ledningar samt sådana ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunde förorsaka olycksfall.

I två likalydande motioner vid samma riksdag, I: 307 av herr Löfvander m. fl. och II: 548 av herr Hansson i Rubbestad m. fl., hemställdes om sådan begränsning av det i propositionen föreslagna stadgandets räckvidd, att det samma — vad anginge redskap — skulle avse användandet endast av redskap, som på grund av mekaniska anordningar kunde förorsaka olycksfall.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, anförde i nyssnämnda proposition bland annat:

Arbetarskyddslagens tillämpningsområde beträffande arbete inom jordbruket — förekommande av olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel eller ångpannor eller dylikt — har på grund av den innebörd uttrycket maskinella hjälpmedel i praktiken erhållit blivit i viss mån begränsat. Uttrycket har nämligen av de tillämpande myndigheterna i anslutning till vissa uttalanden i samband med lagens tillkomst tolkats så, att till maskinella hjälpmedel hänförts endast sådana, som drivits av mekanisk eller därmed jämförlik kraft.

Den begränsning i lagens tillämpningsområde beträffande jordbruksmaskiner, som nu anförda tolkning av begreppet maskinella hjälpmedel fört med sig, är föga rationell, i det att den omständigheten att en maskin drives av handkraft eller dragdjur i många fall icke lär avsevärt minska den olycksfallsrisk, som kan vara förenad med maskinen. Men framför allt kan mot den ifrågavarande begränsningen erinras, att det skydd, som förevarande lag avser att skänka, helt saknas vid åtskilliga jordbruksmaskiner, som enligt den i propositionen intagna statistiken erbjuda betydande olycksfallsrisker. Ena-

handa är också förhållandet med flera inom jordbruket begagnade redskap. Såsom exempel å farligare maskiner och redskap, vilka ej falla under arbetarskyddslagen, må framhållas kreatursdrivna tröskverk, av kreatur dragna sånings- och slättermaskiner samt självbindare, handdrivna hackelsemaskiner och rotfruktsskärare, vissa anordningar för upphissning av hö eller säd samt harvar, vältar och hästräfsor.

Nu berörda brist i fråga om arbetarskyddslagens tillämpning å jordbruket bör enligt min mening såvitt möjligt avhjälpas. Mot en utvidgning av lagens tillämpningsområde till att omfatta samtliga inom jordbruket begagnade maskiner, oavsett den drivkraft som användes, lära knappast avgörande betänkligheter kunna anföras. En viss tvekan kan däremot göra sig gällande, huruvida jämväl jordbruksredskap utan undantag böra inrymmas under lagen, detta emedan åtskilliga redskap tydligen icke behöva underkastas någon tillsyn. Såsom socialstyrelsen framhållit, kan emellertid förväntas, att sådana redskap, som icke medföra någon fara för olycksfall, ej heller bliva föremål för inspektion.

Andra lagutskottet anförde i sitt utlåtande (nr 19) följande:

Uttrycket »maskinella hjälpmedel» i sista stycket av 1 § i lagen om arbetarskydd har, såsom framgår av de yttranden, som avgivits till socialstyrelsen av yrkesinspektörerna, av dem hittills tolkats på olika sätt. Fler-talet yrkesinspektörer hava anført, att inom deras distrikt till dylika hjälpmedel räknats endast maskiner, drivna av mekanisk eller därmed jämförlig kraft. Därav har följt att tillsyn i allmänhet icke ägnats maskiner och redskap, som drivits av handkraft eller medelst hästvandring. Även i fråga om sådana anordningar, som enligt den nu nämnda tillämpningen av ifrågasvarande lagstadgande icke fallit under lagen, hava inspektionsmyndigheterna dock i förekommande fall meddelat arbetsgivarna upplysning och råd. Inom tre av de nio yrkesinspektionsdistrikt, i vilka riket är indelat, nämligen femte, sjätte och sjunde distrikten, hava emellertid avvikelser förekommit från den tolkning av uttrycket maskinella hjälpmedel, vilken ovan angivits såsom den förhärskande. I sistnämnda distrikt har nämligen tillsynen utsträckt även till vissa maskiner, drivna medelst handkraft eller hästvandring.

Då alltså redan nu inom de senast angivna distrikten uttrycket maskinella hjälpmedel tolkas på sådant sätt, att arbetarskyddslagen tillämpas beträffande de maskinella anordningar, vilka äro av sådan beskaffenhet, att åtgärder i fråga om dem kunna vidtagas för att förhindra olycksfall, finner utskottet, att det syfte, som avses i propositionen, i den mån detsamma är praktiskt möjligt att genomföra, kan förverkligas genom att en sådan tolkning, som senast nämnts, vinner allmän tillämpning. Därmed skulle jämväl ernås ett resultat, som stöde i överensstämmelse med den uppfattning, varåt riksdagen gav uttryck i sin förra året till Kungl. Maj:t avlätna skrivelse i ämnet. Socialstyrelsen har ävenledes i sitt utlåtande vitsordat, att en mera omfattande tillämpning av arbetarskyddslagen beträffande jordbrukets maskinella utrustning kan åvägbringas genom en tolkning i utvidgad riktning av uttrycket maskinella hjälpmedel, om än styrelsen, som dock velat väsentligt utvidga lagens tillämpningsområde, för sin del förordat ändring av gällande lag.

Utskottet förutsätter, att vid en sådan vidgad tolkning av arbetarskyddslagen, som utskottet ovan förordat, inspektionsmyndigheterna skola gå till väga med den varsamhet, att jordbruksnäringen icke i dess nuvarande krisläge utsättes för andra påfrestningar ur ekonomisk synpunkt än de, som äro strängt nödvändiga, samt att ej heller någon nämnvärd utvidgning av antalet arbetskrafter hos inspektionsmyndigheterna nödvändiggöres.

Utskottet hemställde, att propositionen icke måtte bifallas och att motionerna icke måtte föranleda till någon åtgärd.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Till belysande av huru olycksfallsrisken inom jordbruket förhåller sig till riskerna inom vissa andra yrkesgrupper må här intagas en tabell, avseende olycksfall, som under åren 1931—1933 inträffat hos större arbetsgivare (i regel med minst 5 årsarbetare) förutom staten. (Motsvarande siffror för senare år finnas ännu icke tillgängliga.)

Y r k e s g r u p p	Antal förlorade arbetsdagar per årsarbetare			Antal olycksfall per 100 årsarbetare			Antal förlorade arbetsdagar per olycksfall		
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
Jordbruk och boskapsskötsel	6.22	8.82	7.28	6.45	7.03	7.39	96	126	99
Metallindustri	8.41	7.23	6.67	18.65	17.26	16.52	45	42	40
Närings- och nyttningsämnesindustri	4.00	4.58	4.37	8.31	8.13	8.24	48	56	53
Textil- och beklädnadsindustri	1.69	1.94	2.24	3.37	3.55	3.74	50	55	60
Läder-, gummi- och hårindustri	2.66	1.58	3.67	5.18	5.17	5.98	51	31	61
Kemisk-teknisk industri	7.69	6.12	6.96	10.04	9.59	10.29	77	64	68
Kraft-, belysnings- och vattenverk..	13.98	14.28	9.28	8.75	8.00	8.50	160	178	109
Samfärdsl utom sjöfart	7.16	5.19	5.46	7.67	7.01	7.05	93	74	77

I förevarande sammanhang må även erinras om att Kungl. Maj:t den 29 januari 1937 bemyndigade chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst fem personer att verkställa utredning och avgiva förslag rörande vissa åtgärder till lättande av arbetsförhållandena inom det mindre jordbruket. I sammanhang därmed uttalade departementschefen till statsrådsprotokollet, att det syntes honom önskvärt, att även mindre jordbrukare bereddes möjlighet att komma i åtnjutande av de fördelar, som användandet av arbetsbesparande maskiner och redskap erbjöde. Departementschefen ansåge, att staten icke borde undandraga sig att härutinnan lämna sin medverkan i en eller annan form. En närmare utredning av bland annat förevarande spörsmål borde verkställas. Jämlikt det givna bemyndigandet tillkallades den 6 februari 1937 fem utredningsmän.

Beträffande övriga frågor, som berörts i förevarande motion, må här anmärkas följande.

I anledning av två vid 1930 års riksdag väckta motioner (I: 21 av herr Möller m. fl. och II: 77 av herr Hansson i Stockholm m. fl.) beslöt riksdagen på förslag av statsutskottet (utlåtande nr 151) att i skrivelse (nr 287) till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet samt om framläggande för riksdagen av det förslag, som av utredningen kunde föranledas.

Sedan Kungl. Maj:t den 20 september 1930 uppdragit åt socialstyrelsen att verkställa utredning och avgiva förslag i det av riksdagen angivna hänseendet, avlämnade socialstyrelsen den 17 december 1931 utredning och förslag i ämnet. Däröver avgåvos sedan yttranden av vissa myndigheter och sammanlutningar.

I motion, I: 245, till 1934 års riksdag yrkade herrar Branting och Wahlmark, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om sådan ändring i lagen om arbetarskydd jämte instruktionen för yrkesinspektionen, att yrkesinspektörer och därmed jämställda inspektionsorgan gäves befogenhet att meddela sådant förbud och arbetsvillkor, som enligt 38 § 1 mom. första stycket i arbetarskyddslagen kunde utfärdas av yrkesinspektionens chefsmyndighet.

På hemställan av andra lagutskottet (utlåtande nr 6) beslöt riksdagen, att motionen icke skulle föranleda till någon åtgärd.

Vid 1936 års riksdag väcktes av herrar Brädefors och Hagberg i Luleå en motion, II: 367, i vilken föreslogs, »att riksdagen beslutar i lag fastställa, att varje arbetsplats skall besökas av yrkesinspektör minst en gång per år förutom de särskilda besök, som kunna nödvändiggöras på grund av klagomål och hemställan från arbetarna;

att som fast arbetsplats även fastställa byggnadsarbetsplatser i de större städerna;

att yrkesinspektion har fullmakt att stoppa arbetet, där fara för arbetarnas liv kan föreligga, om icke omedelbara skyddsanordningar vidtagas;

att yrkesinspektionens personal utökas till det antal, som anses nödvändigt för att genomföra en effektiv yrkesinspektion».

Andra lagutskottet yttrade i sitt utlåtande (nr 9), att det enligt utskottets mening icke vore lämpligt, att riksdagen i det läge, vari frågan om åtgärder för att åstadkomma större verkan av yrkesinspektionen befunne sig, då toge ställning till de förslag i ämnet, som framlagts i motionen II: 367.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

I motionen II: 347 till samma års riksdag yrkade herr Spångberg m. fl., att riksdagen måtte besluta hos regeringen anhålla om snabb utredning, så att förslag kunde föreläggas 1937 års riksdag, om väsentligt höjda krav beträffande de hygieniska förhållandena på arbetsplatser med kvinnlig och minderårig arbetskraft, varvid även en utökning av den kvinnliga yrkesinspektionen beaktades.

Beträffande denna motion yttrade andra lagutskottet i utlåtande nr 10, att i vad mån ändringar yrkades i gällande bestämmelser om de hygieniska förhållandena på vissa arbetsplatser samt i vilken utsträckning nya lagbestämmelser avsåges hade i motionen blivit så obestämt angivet, att utskottet icke

funne sig böra föreslå riksdagen att i anledning av motionärernas yrkanden härutinnan göra framställning till Kungl. Maj:t. Vad anginge yrkandena om utökning av den kvinnliga yrkesinspektionens verksamhet hänvisade utskottet till att frågan om effektivisering av yrkesinspektionen befunde sig under omprövning.

Även i detta fall hemställde utskottet, att motionen icke måtte föranleda till någon åtgärd, vilken hemställan bifölls av riksdagen.

Ytterligare en fråga av betydelse i detta sammanhang var föremål för prövning av 1936 års riksdag. I likalydande motionerna I: 50 av herrar Theodor Nilsson och Otto Wangson samt II: 101 av herr Lind m. fl. yrkades utredning rörande komplettering av lagen om arbetarskydd för att lämna arbetarna den trygghet, som lagen avsåge att skänka. Därvid framhölls särskilt, att behov av ändring förelåge för att bereda ökat skydd, då en arbetare ensam utförde arbete i en arbetslokal.

Andra lagutskottet framhöll i sitt utlåtande (nr 26) bland annat, att med stöd av det allmänna stadgandet i 3 § första stycket i lagen ingripande redan nu kunde ske från yrkesinspektionens sida för att förebygga den större olycksfallsrisk, som kunde vara förenat med sådant arbete, som utfördes av ensam person. Utskottet hänvisade även till att frågan om åtgärder för att åstadkomma större verkan av yrkesinspektionen vore föremål för Kungl. Maj:ts prövning. I utlåtandet erinrades vidare om att Konungen enligt 7 § i lagen äger rätt att utfärda vissa närmare föreskrifter för tillämpning av 3 §.

Utskottet hemställde, att motionerna icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd, och riksdagen beslöt i enlighet med denna hemställan.

I årets *statsverksproposition*, femte huvudtiteln (sid. 11), erinrar föredragande departementschefen, statsrådet Möller, om socialstyrelsens utredning och förslag rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet. I samband därmed uttalas bland annat, att förslaget, till den del det avsåge organisationen av arbetarskyddsbyrån inom socialstyrelsen, komme att upptagas till prövning i samband med frågan om styrelsens organisation, vilken fråga vore avsedd att underställas årets riksdag. Vad åter anginge socialstyrelsens berörda förslag i övrigt, syntes detsamma icke i sitt nuvarande skick kunna läggas till grund för en proposition i ämnet. Det vore emellertid departementschefens förhoppning, att frågan i sin helhet skulle kunna föreläggas nästkommande års riksdag. För yrkesinspektionens vidkommande åsyftade departementschefen för nästa budgetår allenast en förstärkning av skogs- och flottledsinspektionen.

Här må även erinras om vissa vid årets riksdag väckta, till statsutskottet hänvisade motioner, berörande yrkesinspektionens organisation, nämligen likalydande motionerna I: 27 av herrar Lindström och Otto Wangson samt II: 72 av herr Persson i Tidaholm m. fl., likalydande motionerna I: 51 av herr Strömberg och II: 136 av fröken Hesselgren ävensom motionen II: 186 av herr Spångberg m. fl.

Såsom av den här ovan lämnade redogörelsen framgår har frågan om arbetarskyddslagens utsträckande såvitt angår jordbruksarbetet senast år 1934 varit föremål för riksdagens prövning. Riksdagen uttalade sig då för en i visst hänseende vidgad tolkning av lagens bestämmelse på denna punkt. Enligt utskottets mening står frågan om en ytterligare utsträckning i sådant hänseende i nära sammanhang med spørgsmålet om effektivisering av den lokala yrkesinspektionen, vilket för närvarande är föremål för Kungl. Maj:ts övervägande och varom förslag torde vara att förvänta till nästa års riksdag. Frågan om arbetarskyddslagens utsträckande på ovan antytt sätt torde i detta sammanhang kunna tagas under närmare omprövning. Det bör även erinras om den nyligen igångsatta utredningen rörande anskaffning av arbetsbesparande maskiner för det mindre jordbruket. I betraktande av det anförda anser sig utskottet böra förorda, att motionen i förevarande del icke föranleder till någon åtgärd.

Motionärerna hava framhållit, att ombud för arbetarna i frågor rörande arbetets säkerhet eller sundhet hittills blivit utsedda endast vid förhållandevis få arbetsställen. Det torde dock icke ofta hava förekommit, att arbetarna på grund av farhågor för obehag från arbetsgivarens sida varit mindre benägna att utse sådana ombud. På de arbetsområden, där arbetarna äro organiserade, torde deras intressen i här avsedda frågor i stället bevakas av vederbörande fackföreningar eller verkstadsklubbar. Givetvis är det av vikt, att arbetarnas företrädare icke bliva utsatta för trakasserier i anledning av sina åtgöranden härvidlag. Att till skydd för ombuden införa en särskild straffbestämmelse torde dock icke vara behöfligt och ur många synpunkter möta svårigheter.

Utskottet har i sitt utlåtande nr 15 till innevarande års riksdag hemställt, att riksdagen i anledning av motionerna I: 126 och II: 226 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande frågan, under vilka förutsättningar ett vitesförfarande må kunna införas i lagen om arbetarskydd i syfte att ernå en mera effektiv tillämpning av dess bestämmelser till förekommande av olycksfall och ohälsa, samt för riksdagen framlägga de förslag, till vilka utredningen kan föranleda. Med hänsyn såväl härtill som till det läge, vari frågan om effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet även i övrigt befinner sig, synes det utskottet lämpligast, att de i motionen innefattade förslagen även i den mån de ej här ovan särskilt berörts icke nu läggas till grund för något riksdagens beslut i ärendet.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 februari 1937.

På andra lagutskottets vägnar:

SIGFRID HANSSON.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sigfrid Hansson*, *Linder*^{1*}, *Tamm*^{1*}, *P. Sandström*¹, *Heiding*, *Hagman*², *Norman*, *Wistrand*², *Knut Petersson*, *Sten* och *Ekströmer*²;

från andra kammaren: herrar *Hage*^{1*}, *Olovson*, *Pettersson* i Hällbacken², *Johanson* i Hallagården^{1*}, *Sandström* i Sollefteå, *Hermansson* och *Hansson* i Örebro, fröken *Hesselgren*, fröken *Andersson* samt herr *Nyblom*².

---

¹ Ej närvarande vid behandlingen av frågan om arbetarskyddslagens utsträckning med avseende å jordbruket.

² Närvarande endast vid behandlingen av den under ¹ omförmälda frågan.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.